

GANDŲ NETRUKSTA.

K. PAKŠTAS APIE VILNIŲ.

GINTARO JUBILIEJUS.

Mūsų tarpe laksto visokių gandų: kad Vilnius jau lietuvių rankose, kad rusai apiplėšė jį, kad ten baigiama skersti visi konvoliucionieriai ir panašiai. Kaip ištikro ten yra — niekas tikrai nežino. Vilniuje nėra nė vieno amerikoniško korespondento, o Lietuva nenori nieko sakyti, bijodama įžeisti savo naują kaimyną.

Bet kad Vilniuje yra skurdas ir badas, apie tai negali būti abejonių. Šiomis dienomis per radio buvo pranešta, jog įvyko alkanų riaušės, kuriose buvo nemažai užmušta. Taip, mūsų mieloji sostinė per gyvena sunkias dienas ir laukia kada ją priglaus Lietuva...

Dr. K. Pakštą, kuris dabar važinėja su prakalbam po įvairias kolonijas, užpila šalto vandens ant mūsų entuziazmo atgavus Vilnių. Jis tvirtina, jog Vilnius, budamas netoli rubežiaus, negalės tapti Lietuvos sostine ir jį bus reikalinga nuolatose šelpti

Tačiau, pesimistais būti neapsimoka. Lietuviai turi pakankamai sumanumo ir energijos paversti Vilniaus krašto smiltynus, pelkes ir dumblius į produktingą žemę, kuri pasakiau, galės išmaitinti ir patį miestą.

Ne vien anglai ir amerikoniai turi bėdos su savo laivais plačiame vandenyne. Nemažai sunkumų pasitaiko ir lietuviams, tik ne jurose, bet Nemuno upėj. Kad neįvyktų nesutarimų, vokiečiai įsakė Lietuvos laivams, plaukiojantiems tarp Kauno ir Klaipėdos iškelti didelę, Trispalvę vėliavą ir laivų šonuose išdėti raudoną L. Toks laivas, pasak vokiečių, nebus apšaudomas. Atrodo, kad vokiečiai vis dar prisibijo, kad iš kur nors neatplauktų lenkų laivynas, kurio jau seniai nebėra šiam pasauly. O gal saugojamasi ir nuo rusų? Visko gali būti.

Mums lietuviams reikėtų iškilmingai paminėti dar vienas reikšmingas sukaktuves. Gintaras, kuris pagarsino Lietuvą ir papuošė mūsų merginas ir moteris, dabar mini 50 milijonų metų jubiliejų.

Tokį amžių jam nustatė žymus švedų mokslininkas K. Andree pasinaudodamas gintare įšalusiai gyvūneliais. Šiandien laikais gintaras buvo vadinamas "Baltijos auksu".

Telegramos pakartotinai praneša, jog Vilniuje tapo išsaudyta daugybė lenkų studentų. Kodėl gi ypatingai prieš juos buvo nukreiptas teroras? Gerose dienose tie studentai pasižymėję nepaprastu šovinizmu ir nuolat užpildinėdavę žydus. Kai tik sugriuvo lenkų administracija Vilniuje, tai visas kerštas buvo atkreiptas prieš studentus. Beabejo, sykiu nukentėjo nemažai ir kitų sluoksnių.

METAI XXVI

PENKTADIENIS, SPALIO-OCTOBER 27 D., 1939 M.

No. 43

Laisvės Varpas Kaune Paskelbė Vilniaus Prijungima

Lietuva Jau Tikrai Užima Savo Sostinę

Pasaulio Ivykiai

Atvyko Sovietų Rusijos

Kariuomenės Komisija. Kaunas. — Spalių 22 d. į Kauną atvyko Rusijos kariuomenės komisija.

Lietuvos Kariuomenės Pradės Žygiuoti Vilniaus Sritin.

Kaunas. — Sovietų Rusijos Užsienio Reikalų Komisaras Molotovas pranešė, kad Lietuvos kariuomenė galinti pradėti palaipsniui žygiuoti Vilniaus sritin.

Prancuzai Pasiruošę Sutikti Nazių Ofenzyvą.

Paryžius. — Naziai jau turi sutraukę vakarų fronte apie 1,500,000 karių ir ruošiasi smarkiai ofenzivai. Kai kurie spėja, jog puolimas įvyks per Holandiją ir Belgiją. Tačiau prancuzai irgi nemiega. Jų armija pasiruošusi atremti bile kurį puolimą.

Senatas Prašalins Ginklų Embargo.

Washington, D. C. — Ilgai netrukus Senatas imsis balsuoti ar reikalinga prašalinti embargo. Beveik per ištisą mėnesį ejo debatai šiuo klausimu iki pagaliau nepasirodė, jog ginklų pardavinėjimo šalininkai yra didžiojoje.

Japonai Sakosi Lengvai Apsidirbsią su Amerika

Vienas įtakingas japonų laikraštis rašo, jog kilus karui jiems nebūtų sunku nugalėti Šveicarijos Valtstijas. Del tos priežasties Japonija niekad nepasiduosianti amerikoniškam bliofui.

Neužmirškite, jog lapkričio 1 dieną prasideda didžiulis Sandaros vėjus, į kurį kviečiame įstoti visus mūsų draugus ir veikėjus. Jeigu jums patinka skaityti šis laikraštis ir gauti naudingų ir įdomių informacijų, tai patarkite ir kitiems užsiprenumeruoti. Tegul kiekvienas susipratus lietuvis būna Sandaros skaitytoju. Tas išeis į naudą jam ir visam lietuvių judėjimui.

Laisvės Varpas iš Kurio Muziejaus Bokšte Kaune Paskelbė, Jų Vilnius, Pagaliau, Tado Išvaduos.

Baltgudžių Valstybei Nebeliko Vilties Įsikurti.

Ilgus metus baltgudžiai patriotai darbavosi, kad sukurti nuosavą valstybę. Laikė pasau linio karo ir vėliau jie bandė sukelti savo liaudį ir atskirti ją nuo lenkų ir rusų. Baltgudžių vadai siūlėsi lietuviams sudaryti vieną bendrą valstybę. Tas but gal įvykė, jei ne Pilsudkis ir jo pasekėjų machinacijos.

Laikė lenkų okupacijos baltgudžiai vis vien neatsisakė nuo nepriklausomybės. Jie tikėjęs ją kada nors iškovoti. Bet dabar, kai jų kraštą užėmė Sov. Rusija, toji viltis dingo. Baltgudžių kraštas paskelbtas nedašinama Sov. Rusijos dalim. Dabar vyksta ten balsavimai. Akyvaizdoj to, kas įvyko apie laisvą žmonių valios išreiškimą negali būti kalbos.

Belgija Pasirengusi Kovoti

Bruselis. — Belgų karalius Leopoldas III, kalbėdamas per radio pareiškė, jog Belgija yra pasiryžusi kovoti, kaip ir 1914 metais, kovoti už neutralumo palaikymą, bet šį kartą ji bus 10 kartų stipresnė.

Sovietų reikalavimai dar vis nėra priimtini suomiams, pareiškė jų finansų ministeris V. Tanner.

Sovietai nori, kad Suomija padarytų su jais karinę sąjungą ir užleistų kaikuvių strategines sąlas.

Bėdoj Užmiršta Senus Griekus.

Kaunas. — Patiriama, kad tarpe civilių lenkų pabėgėlių yra ir tokių atbėgusių į Lietuvą, kurie visą laiką veikė prieš Lietuvą ir vadovavo savo laiku garsioms politinėms demonstracijoms, kuriose buvo šaukiama "Marš do Kowno"! Tokie negalesį Lietuvoj ilgiau pasilikti, kaip 14 dienų.

Reikalauja Belgijoje Uždrausti Komunistų Partiją.

Bruselis. — Kai kurie Belgijos laikraščiai šiomis dienomis pradėjo vis primygtinai reikalauti, kad Belgijoje būtų uždrausta komunistų partija. Tas yra daroma delto, kad komunistų partija, kur ji nebutų, jos veikimas yra priešvalstybinis.

Paskola Vilniaus Krašto Reikalams

Kaunas. — Perėmimas nuolinto Vilniaus Krašto tuoju reikalauja iš valstybės išdo išlaidų, kurios normaliam biudžete, nenumatytos. Tam reikalui Lietuvos Seimas priėmė 50 milijonų paskolą, kuri vadinasis Vilniaus Paskola.

Lietuva Gavo 8 Lenkų Laivus

Kaunas. — Merkinėje internuoti aštuoni lenkų garlaivai, po ištisos savaitės plukdymo Nemunu, pasiekė Kauną ir padėti Kauno žiemos uoste.

Drukšų Ežeras, Kuris Skiria Lietuvą Nuo Sov. Rusijos

Šiaurinėj Lietuvoj naujoji siena su Sov. Rusija prasideda maždaug apie Drukšų ežerą. Jis yra 15 kilometrų ilgumo ir 10 kil. platumo. Ežeras apsuptas iš visų pusių pelkėmis, raistais ir seniau buvo daug didesnis.

Be Grykamiškės ir kitų pusiausalių, is turi dar kelias salas, kurių vienoje, Pilės saloje, tebėra matyti kelių sieksnių aukštumo pylimai. Tai didžiųjų Lietuvos kunigaikščių rumų griuvėsiai.

Pabėgusieji Kareiviai Plaukioja Dežese.

Prie nepaprastų šio karo epizodų reikia priskaityti ir sekamą atsitikimą: Lietuvos žvejai šiomis dienomis pastebėjo Baltijos juroj bėplaukioant didelę geležinę dėžę, kurią įsikėlę į savo kuterį atidarę, rado tris su menkomis gyvybės žymėmis lenkų kariuomenės. Nugabenti į Liepoją ir internuoti lenkų kariai, atsipeikėję, pasisakė esą vieno vokiečių paskandinto lenkų povandeninio laivo iguolus nariai, kurie tokiu būdu gelbėjėsi. Tokiose geležinėse dėžėse gelbėjėsi 12 to povandeninio laivo vyrų, bet apie kitų likimą nieko nebepatirta.

Norvegija nusprendė išleisti dar 13 milijonų dolerių ginklavimuisi.

Pasikeitė Kailio Spalva, Bet Gyvunas Paliko Toks, Koks Buvo.

Bolševikų laikraščiai paskelbė, jog kuomet jų laivyno dalis ir keli pulkai kariuomenės įžengė į Estiją, tai estai džiaugsmingai juos pasitiko, keldami oyacijas. Girdi, dabar tai atėję tikrieji draugai.

Galimas daiktas, jog atsirado keliolika žmonelių, kurie taip "širdingai" sveikino rusus, tačiau didžiama to krašto žmonių nujaučia, jog bolševikų globa ne daug kuom skirsis nuo cariškos. Kailio spalva kitokia, bet gyvunas pasilieka toks pat imperialistinis.

Nepaprastas Nuotykis Prie Demarkacijos Linijos.

Šiomis dienomis prie Ukmergės ties demarkacijos linija vienas Lietuvos kariuomenės pabėgėlis ten yra virš 300,000. Parėmimui atvauduoto krašto Lietuva paskyrė 50,000,000 litų arba 8 milijonus dolerių.

Lietuviška Suvalkija Po Vokiečių Globa.

Punksas. — Šis miestelis ir bendrai Suvalkijos Seinų kraštas per paskutines dvi savaites jau matė trečius šeiminingus: pirma lenkus, paskiau Sov. rusus ir dabar vokiečius, kurie Maskvos susitarimu, įžengė į šį vokiečių rusų perleistą kampą spalio 7 dieną. Vokiečių kariai, kaip ir anksčiau buvę raudonarmiečiai, elgėsi tvarkingai.

Iš Punksko vokiečiai išvyko susipažinti su buvusios Lietuvos-Lenkijos riba. Ligi šiol miestelyje palaikiusi tvarką savivaldybės policija su SSSR ženkla is ant rankovių ir lietuviškų spalvų ženkleliais ant krutinių, laikinai perdavė tvarką sutvarkys vokiečiai, tuo tarpu nežinoma.

Lietuva Neatsisako Nuo Švenčionių ir Dalies Dzukų Krašto

Kaunas. — Associated Press praneša, jog Lietuvos kariuomenė, pagaliau peržengė demarkacinę liniją ir įėjo į Vilnių. Stulpai, kurie per 19 metų skyrė laisvąją Lietuvą nuo okupuotos sostinės tapo iškilmingai sudėginti.

Gyventojai pakeliui į Vilnių ir pačiame mieste iškilmingai sutiko lietuvių kariuomenę. Kaune garsiai suskambėjo Laisvės Varpas, kurį dovanojo Amerikos Lietuviai.

Sykiu su armija važiavo trokai pripildyti maisto ir drabužių Vilniaus kraštui, kuriame per kelias savaites viešpatavo badas. Žygiuojant į Vilnių, sargybiniai buvo paliekami mažesniuose miesteliuose palaikyti tvarką.

Iki šio karo Vilnius turėjo 200,000 gyventojų, vienok dabar su pabėgėliais ten yra virš 300,000. Parėmimui atvauduoto krašto Lietuva paskyrė 50,000,000 litų arba 8 milijonus dolerių.

Derybos tęsiasi su Sov. Rusija del grąžinimo švenčionių miesto ir dalies Dzukijos, kur gyvena daugiausia lietuviai.

Prahoje Vėl Kilo Riaušės.

Šiomis dienomis vienas jaunas čekas pasileido bėgti Prahos gatvėmis šaukdamas: "Rusai ateina". Žmonės sududo, pradėjo pulti vokiečių krautuves ir įstaigas iki pagaliau nazių kariuomenė, pavartodama ginklą, neatsteigė tvarkos.

Kaip Keliauna Paštas, Iš Kauno į Ameriką.

Kaunas. — Paštas iš Jungtinių Amerikos Valstybių ir Pietų Afrikos vėl reguliariai gaunamas Lietuvoje. Kaikurių laišku kelionė iš Pietų Afrikos truko net 33 dienas, tuo tarpu kai iš Australijos oro kelių atėjo per 14 dienų.

Ryga, turėdama kasdieninį laivų susisiekimą su Skandinavija, pasidarė gyvas tarptautinis susisiekimo centras. Per čia dabar vyksta visi važiuojantieji į Ameriką, Afriką ir Australiją.

SANDARA

LITHUANIAN NEWSPAPER

LITHUANIAN WEEKLY NEWSPAPER

Published Every Friday by the

LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE of AMERICA

Editorial Office:

814 West 33rd St., Chicago, Ill.

Telephone Calumet 6191

SUBSCRIPTION RATES:

In The United States per year \$2.00
In Canada and All Foreign Countries per year \$3.00

Entered as second class matter OCTOBER 25th, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the ACT of MARCH 3, 1879.

Sandara yra Sąvatinis Laikraštis, leidžiamas kas Penktadienis.
Sandara yra Organas Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros,
814 West 33rd Street, Chicago, Illinois.

UŽSAKYMO KAINA:

Suvenytose Valstijose metams \$2.00
Užienyje metams \$3.00

Dabar Lietuva Turėtų Padaryti Pakta ir Su Hitleriu.

Lietuovj dabar yra apie 10,000 internuotų lenkų kareivijų, kuriuos reikia prižiūrėti ir maitinti. Neužilgo rengiasi atvykti dar 20,000 Sov. Rusijos kareivijų "Saugoti" Lietuvą, tik nežinia nuo kokio priešo. Vokiečiai nepuls, nes jie per daug susidraugavo su Maskva, o prancuza! nuo Napoleono laikų nėra kojios įkėlę į Lietuvą. Taigi iš viso Lietuva turės apie trejetą dešėtkų tukstančių svetimos kariuomenės.

Kad nebut per daug vienpusiška ir kad nesakyt, jog Lietuva suteikia prieglaudą tik lenkam ir rusams, reikėtų padaryti naują pakta su Hitleriu ir išleisti bent keletą pulkų nazijų kariuomenės. Tuomet bus lygsvara ir vieni kitus laikys už uodegos. Sov. Rusija negali priešintis tokiai kombinacijai, nes naziai jų "frientai". Rusai statys tvirtoves vokiečių pasieny, o naziai — į rytus nuo Vilniaus. Kilus nesusipratimams ar karui Lietuva galės vėl pasilikti neutrali, o atejujai tegul sau pešasi. Ką manote apie šitokį pasiulymą? Atrodo kvailas, bet juk negudresnė ir visa Europos politika.

SLA. Kontrolės Komisijos Žodis

Reikia pasveikinti SLA. Kontrolės Komisijos pirmininką J. V. Grinių ir jos narius už drąsų pasipriešinimą kelti centro raštine iš New Yorko. Motyvuotame pareiškime toji komisija pabrėžia štai ką:

"Bandymas Pildomosios Tarybos perkelti Centro raštine kur kitur iš New Yorko, sudarys Susivienijimui labai daug išlaidų, įtrauks į teismus, suskaldys kuopose narius ir gali priversti prie labai nepageidaujama pasėky, nenaudai ne tik Susivienijimui, bet ir bendrai lietuviams.

Tačiau Pildomos Tarybos didžiama vis vien yra nusistatęsi pastatyti ant savo. Gal but kai kas turės iš to naudos, bet kad susivienijimas ką nors laimėtų, tai niekas tam netiki. Kontrolės komisijos pareiškimas aiškiai tą nurodo.

Kodėl Lietuva Taip Ilgai Neuzėmė Vilniaus?

Amerikos lietuvių laikraščiai keletą sykių buvo pranešę, kad Lietuvos kariuomenė jau maršuoja į Vilnių. Šios žinios buvo paremtos pranešimais Amerikos korespondentų ir Kauno "Eltos". Tačiau praėjo daugiau negu dvi savaitės po pasirašymo sutarties, o lietuvių kariuomenė dar neperžengė demarkacijos linijos.

Sykiu su kariuomenė buvo manyta siųsti traukinius maisto badaujantiems Vilniaus krašto gyventojams, bet nei vienas, nei antras dar nepasiekė istorinės sostonės. Kas gi šitko trukdo lietuvių žygiavimui? Greičiausia raudonoji armija dar neapleido Vilniaus. Vėliausia telegrama iš Kauno sako, jog Sov. Rusijos užsienių reikalų ministeris Molotovas pranešęs, jog lietuvių kariuomenė galinti žygiuoti "laipsniškai". Toks apribėjimas gali sukelti visokių spėliojimų. Kiekurie tikrina, jog Maskva nori palikti Vilniuje savo garnizoną, kuris "kooperuosis" su lietuvišiais tvarkos palaikyme. Tokia sąlyga lietuviams nėra priimtina. Jie patys vieni lengviau palaikys tvarką ir gražins mieste normalias sąlygas.

Kaltė už suveluotą Vilniaus užėmimą krinta ne ant Lietuvos. Pastaroji visa širdžia trokšta įeiti tenai ir palengvinti žmonių buvį, tačiau kita pusė, matyt, nori kuoilgiausiai ten pasilikti ir sustiprinti vietinį komunistinį elementą, kad jis toliau galėtų veikti proletarinės revoliucijos naudai.

Visur Gali Atsirasti Judošių

Paskaitė pranešimus, jog Anglija faktiškai pripažino Sov. Rusijai tas lenkų žemes, kurias ji neseniai užėmė, Amerikoj gyvenantieji lenkai ir jų spanda sukėlė didelį triukšmą ne prieš Angliją, ar Sov. Rusiją, bet prieš buvusius Lenkijos vadus, kurie pražudė visą kraštą.

Vienas jų laikraštis pavadino gen. Ridz-Smigly ir pulk. Beek judošiais, kurie pardavė Lenkiją. Tokių išdavikų pasitaiko visur, ne tik pas juos. Girdi, Jėzus turėjęs tik dviliką apaštalų ir tarpe jų buvo vienas Judošius. Tai ko čia stebėtis, jei tarpe 30 milijonų pasitaiko daugiau negu vienas Judošius?

Taip patys lenkai aiškina savo valstybės žlugimą. Įpukle desperacijoj jie nebeįstengia matyti tikros priežasties dėl ko padalinta Lenkija. Ateities istorija, beabejo, iškyns tikrasias katastrofos priežastis.

O tuom tarpu galime nurodyti į štai ką: Lenkai buvo visą laiką apakinti didybės manija ir putėsi, putėsi iki sprogo. Lošdami pavojingas politines "gėmes" jie tikejosi pasipelniti. Pilsudskis nei iš šio, nei iš to atsimitė nuo Prancuzijos ir prisidėjo prie Hitlerio, kuris pažadėjo lenkam Ukrainą, Lietuvą ir dalį Čechoslovakijos. Čia tai ir buvo padaryta mirtina klaida, nes lenkų remiamas, Hitleris pradėjo skubiai ginkluotis ir plėsti savo kaimynus. O kuomet jis sustiprėjo, tai kaip bematant atsisuko prieš pačius lenkus. Taigi Judošius vadas tinka ne vien Lenkijos karo vadui ir užsienio ministeriui, bet visai eilei bajorų, aristokratų ir net nuskurusių lenkų, kurie vietoj konsoliduoti tą, ką jau turėjo, leidosi į visokias avantiuras apiplėšimo tikslais.

A P Ž V A L G A

BADAS VILNIUJE 1710 METAIS.

Mūsų Vjnhius yra pergyvenęs visokių vargų. Daug sykių jis degė; daug sykių jis buvo priešų išgriautas ir nekartą matė bada. 1710 metais išties badas nunešė į kapus bent pusę gyventojų — apie 35,000 gyvųjų.

Baisaus bado verčiami gyventojai valgė šunis, peles. Tais pačiais metais teisme buvo nagrinėjama kaimiečių byla. Juos kaltino suėdime savo vaikų ir pačių. Anais laikais badas dažniau pasitaikydavo dėl to, kad neužderėjus vienoj vietoj, iš kitur negalėdavo atvežti maisto dėl blogo susisiekimo.

TAI BENT PARAMA SAVIESIEMS!

Nelabai seniai Chicagos lietuvių demokratų štabas paskelbė tokį pranešimą:

Pereitam Marquette Parko Lietuvių Demokratų Klubo susirinkime buvo vienbalsiai nutarta, kad ateinančiuose rinkimuose, kurie įvyks pavasary, lietuvių nestatys lietuvių kandidato ir bus griežtai priešingi bile kandidatui, kuris eis kaip nepriklausomas."

Pavirsutiniai žiurint atrodytų, jog tas politinis klubas gyvenoja tik tam, kad sulaukyti lietuvius nuo kandidatavimo į valdiškas vietas. Gal but klubo valdyba turėjo ką nors kita omeny, kuomet skelbė aną pranešimą.

CHICAGOS LENKAI VAIKŠTO KAIP APSVAIGĖ.

Tamsus, juodi debesys uždengė lenkų koloniją. Iš didelių patriotų, jie virto savo buvusių vadų niekintojais; iš didelių katalikų jie tapo atskaliniais ir gerą dalį kaltės už savo nelaimes jie verčia ant popiežiaus.

Nieko nuostabaus, tokš smugis gali visus lenkus išnerti iš kailio. Juk pirmu jie taip išdidžiai nešė ir gyrėsi savo generalais!

KĄ DARYS LIETUVA SU PABEGĖLIAIS VILNIAUS KRASTE.

Vilnius grįžo prie Lietuvos nualintas, biednas ir paskendęs skoloje. Ko nespėjo atlikti karas, tą pribaigė Sov. Rusijos armija, imdama kas tik pakliuvo ir išsigabendama su

savim. Pasiliko tik virš šimto tukstančių pabėgėlių, ne to krašto žmonių, bet atvykusių iš Lenkijos.

Ką su jais darys Lietuva? Grižti atgal jie nenorės, o prie varta išvyti būtų per daug žiauru ir net priešinga tarptautiniams įstatymams. Lietuva noroms nenoroms turės juos laikyti ir selpti. Tas kainuos mažų mažiausiai 50,000 dolerių į dieną. Gal su laiku Lietuvai bus grąžinti tie pinigai, bet kol kas ji yra priversta mokėti iš savo kešenias.

TRUPINIAI

Nebus Skirtumo

Į dirbtuvę atėjo vienas jaunas vyras prašyti darbo. Jam atsakė, jog viskas perpildyta ir daugiau negali priimti. Tačiau jis nieko neatbodamas ima aiškinti:

"Aš nesu toks greitas ant darbo ir jei mane priimtumet, tai skirtumo nesudarys.

Goering's Apginklavo Vokietiją.

Kaiekurie sako, jog ne Hitleris valdo Vokietiją, bet jo įpėdinis Hermann Goering, kuris užima keliolika vietų ir kontroliuoja krašto ekonominį gyvenimą. Jis tai pastatė milžinišką oro laivyną, kuris taip lengvai superalizavo visą Lenkiją.

Jis prižiūrėjo kasimų fortifikacijų vakarų fronte, pasiūdamas ten milijonų darbininkų, o dabar vadovauja pramonei ir bando paversti Vokietiją "self-suporting".

Išnaudoja Ugniakalnius

Tuscany provincijoje, Italijoje yra taip vadinama "Pragaro Zemuma", kurioje dirba 2000 žmonių priversdami ugniakalnių garus gaminti elektrą traukiniams ir fabrikams. Čia iš 300 versmų eina garai, kurie surenkami į tankus ir naudojami sukimui mašinų.

Garsinimai Gelbsti

Kuomet viena išleista knyga mažai parsidavė, tai kompanijos agentas sugalvojo įdėti laikraščiuose tokį pagarsinimą:

"Milionierius, jaunas, gražus nori surasti apsvėdimui merginą, kuri but panaši Stewarto novėlio aprašyta heroinei". Į trumpą laiką merginos

Smugis Kilnotojam

SLA Kontrolės Komisija Yra Priešinga Centro Raštinei Kėlimui.

REIKALAUJA, KAD CENTRAS PASILIKTŲ NEW YORKE.

Nėra Pateisinimo Daryti Dides Išlaidas, Kuomet Lėšų Fonde Štoka Pinigų.

SLA. Pildomoji Taryba gavo griežtą perspėjimą iš Kontrolės Komisijos nekilnoti centro ir nedaryti bereikalingų išlaidų. Savo patiektoje rezoliucijoje toji komisija pareiškia:

Kadangi SLA. Lėšų Fondas dabartiniu laiku veik išsimešęs, tad neįmanoma tokias išlaidas pakelti.

Kadangi niekas jokiais įstatymais ne Valstijos Departamento, ne Apraudos Komisinerius jokio spaudimo nedaro ir jokio paliepio neduo da kraustyti iš New Yorko.

Kadangi Pennsylvanijos valstijos didelė grupė SLA. kuopų dideliu griežtumu stipriai protestuoja ir net ima legalius žygius neleisti SLA. Centro raštine kelti į Pittsburghą.

Kadangi šis sumanymas kelti SLA. raštine labai suerzino didelę dalį SLA. narių,

Todėl Komisija nutato, kad bandymas Pildomosios Tarybos perkelti Centro raštine kur kitur iš New Yorko, sudarys Susivienijimui labai daug išlaidų, įtrauks į teismus, suskaldys kuopose narius ir gali priversti prie labai nepageidaujamų pasekų, nenaudai ne tik susivienijimo, bet ir bendrai lietuviams.

Todėl Kontrolės Komisija rekomenduoja, imant domėn, kas aukščiau pasakytą, atidėti reikalą visiškai į šalį ir la Centro raštine palieka New Yorko iki valstijos departamentas ir Apraudos Komisinerius lieps Centro raštine kur kitur iš New Yorko iškelti.

J. V. Grinius,
SLA. Kontrolės Kom. Pirmininkas.

Nepaisant į šį Kontrolės Komisijos perserėjimą, SLA. Pildomos Tarybos didžiama nusprendė žut but pastatyti ant savo ir Pennsylvanijos kuopoms įsakė išnaujo balsuoti. Tačiau balsavimo blanka taip surašyta, kad daugelis narių gali per neapsižiurėjimą suklaidinti.

Pav. klausiami: ar pritari centro raštinei kėlimui iš Wil-

ispirko tukstančius kopijų toš knygos.

Radvilo "Karas" Su Katkevičiu Del Merginos.

Keista ir juokinga komedija buvo sulošta Vilniuje 1600 metais. Lietuvos didžiunas, ku nigaikštis Jonušas Radvila buvo įsimylėjęs į Jurgio Katkevičiaus auklėtinę Sofiją Olenkaitę. J. Katkevičius davė sutikimą, tačiau po kiek laiko jis pakeitė savo nuomonę, pabrėždamas, kad J. Radvila ne sąsą jos vertas.

J. Radvila išsėidė. Surinkęs 4000 pėstininkų jis užpuolė Katkevičiaus palocių ir norėjo jį sumaišyti su žeme. Toks užsimojimas išgąsdino Katkevičių, kuris greit nusileido ir davė sutikimą vestuvėms.

kes Barre, Pa. į Pittsburgh, Pa? Tuom tarpu visi žinom, kad toji raštine yra New Yorke. Kodėl Pildoma Taryba negalėjo aiškiai pasakyti? Kodėl nepaklausti narių tiesioginiai: ar nori, kad centras but New Yorke, ar Pittsburghe?

Visgi, keista, kad po tokio Kontrolės Komisijos perserėjimo, keturi Pildomos Tarybos nariai išdrįso varginti organizacijos narius, daryti išlaidų kuopoms ir nualinti Lėšų Fondą. Ką ištikro pamanyt apie tai ir Apraudos Departamento? — Pittsb'urghietis.

VAKARAS

Gėsta, blėsta spinduliai...
Nebegrįž meiluzis...
Gėsta žavimi tyliai
toli už giružės.

Tamsa slenka iš kalnų...
— Liudna taip be jojo...
Baltsmilgės ant vandens
šilkais išplėtojo.

Sužibėjo aukštumo...
— Džaugkis gi, širdelė!
Sužibėjo aukštumo
Deimonto žvaigždėlė...

Bet nukrito tuoj ir vėl
toli už giružės...
Nebegrįši, bernužėl,
prilankyt meiluzės...
K. Binkis.

Nežinia Kur Jis Jos

Zydas balnoja arkly ir atbulai uždeda balną. Tai pasitebėjęs kaimynas sako:

— Klausyk, prieteliau, tu atbulą balną uždėjai!
— O ką tu žinai, į kurią pusę aš manau joti? — atkirto žydas.

VIETA, KUR CHICAGOS LIETUVIAI PERKA SAU ANGLIS

Mes užlaikom tik geriausios rūšies anglis ir turim didelį pasirinkimą. Kainos labai prieinamos; užganėdinimas užtikrintas.

Vilija Coal Co.
3700 So. Spaulding Ave. :: Chicago, Ill.
LIETUVIŲ ISTAIGA.
Tel. Lafayette 2584.

STATYKITE!

Statome visokios rūšies naujus ir taisome senus namus. Viską darome ant lengvų išmokėjimų. Parupiname F.H.A. paskolas ant 10—15 ar 20 metų. Padarome planus, duodame išrovavimus ir kitus patarimus veltui. Reikale kreipkitės prie

JOHN PAKEL & CO.
GENERAL BUILDING CONTRACTORS
6816 S. Western Ave. Tel. Grovehill 0306

Direct Echoes

(AIDAI)

Facts — Humor — Literature — Gossip — News

No. 43 — October 27, 1939. VOLUME X

Report Germany IS Returning Klaipėda To Lithuania.

Genevieve Tabois, foreign correspondent of the Chicago Daily Times, reports that Germany has decided to return Klaipėda (Memel) to Lithuania for a duration of 55 years. Other reports state that the Klaipėda district is already being demilitarized by Germany.

This is the first time that Germany has surrendered any of her recent conquests. It is stated that Germany is doing so on account of pressure from Russia, with whom Lithuania recently signed a mutual assistance pact. Further details about this matter are lacking.

Echoes From The Sandaros Chorus.

Last Tuesday two the well known Stanilius sisters joined our ranks. And they are both number one sopranos! That is a valuable addition to the newly re-organized Sandaros chorus.

Miss Aldona Janulis, who travels ten miles to our rehearsals will some day be proclaimed as one of the most faithful members of the chorus.

Very careful preparations are being made for our appearance on Nov. 12th at the Lithuanian Community Center. Many of most beautiful Lithuanian songs are being polished up by our director Mr. J. Byanskas for that great event.

Anna Kuzma and Anna Jakaitis were seen together at the last rehearsal. Usually, they alternate.

Rumors are afoot to the effect that Josephine Sokas has lost her fountain pen, and for that reason does not write any more to this column. We all hope that she will find that pen real soon!

VILNIUS A PART OF LITHUANIA

Vilnius, built by the Lithuanian grand duke, Gediminas the Great, about A. D. 1320, has ever since been the capital of Lithuania. Even after the treaty of Lublin, by virtue of which Lithuania became closely allied with Poland, Vilnius remained the seat of the Lithuanian government and its intellectual and spiritual center.

After the termination of the Polish-Lithuanian political existence, Vilnius became the seat of the Russian governor general of Lithuania. In Vilnius was formed the Lithuanian Society of Science, and the Lithuanian Society of Arts, in 1905. Ever since that time Vilnius has been the sponsor for all Lithuanian national, educational, cultural and economical enterprises. In 1918 the first Lithuanian national assembly promulgated the Lithuanian Declaration of Independence in Vilnius.

„Birutė“

Well Folks it's your old columnist again.

“Nothing good in MR. E's column today” was the comment Steve Deering voiced after he had read Mr. E's last column. Could the reason be the fact that his name didn't appear in that particular issue?!

Zen Prane, the girls are angry at you... you not only didn't come down yourself. Is it the fact that you forgot rehearsals are on Thursday now or was it really that approaching quizz?

Did you notice the wonderful Bass section we had last Thursday? Good old Esquire! Don't know what we'd do without you!

I see that three beauties of our Chorus, namely: Helen Chesna, Sadie Termentas and Foo-Foo (Aldona Rutkauskas) entered Naujienos' Beauty Contest and Foo-Foo emerged with 3rd prize. Congratulations! (I noticed too that Esquire was being congratulated. How about that Esquire?).

Anna Kampikas and Hypathia were together at Naujienos' affair, Zen Prane was present and of course Esquire and Stanley E., Ed. Mankus had his camera with him. Sweetie Pie (Helen S.), Mr. and Mrs. Miller, Ray Termentas and his old pal Joe, and I noticed that a good time was had by all!

Did this romance I predicted fall out? Why such fickleness I'm surprised! Can't you guess as to whom I'm referring to? Why Stanley Evaskus. I noticed that he paid quite a bit of attention to Martha S. the last Friday rehearsal we had.

Now Birute has started the organization of a bowling team... Singing, Baseball, tennis, Camera Club and now bowling... looks like we're expending! Wonder if anything else will be added to the list? All interested in bowling come down to the Lithuanian Auditorium's Subway on Thursday before rehearsal, or about 7 P. M.

About that Hallowe'en Party Birute is having at Aldona Gailevich's home 76 E. 101st place the 28th of October, tomorrow. All must be in costume or pay a penalty and the prices is .50 all the eats and drinks for nix.

See you all at the party... **MR. E.**

Quiet Evening at Home
He—How about some old-fashioned loving?
She—All right, I'll call Grandma down for you.—Stray Stories Magazine.

Apie Šatrijos Kalno Burtus ir Padavimus

Už Medvegalį kiek žemesnė, Šatrija savo garsu toli yra pro jį prasikišusi, Lietuviams nesant dar krikščionims, ji buvo gal visų svarbiausias žemaičių tikybos vidurkis (centras). Tenai bene bus tuomet negesinamoji (“šventovės”) ugnis saugota bei dabota, bus ir vyrėseniųjų senosios tikybos kunigų gyventa.

Zemaičių krikščionybė nu-silenkus, valdžia užgesino Šatrijos ugnį, bet patsai kalnas ilgai dar naujakrikštų tebebuvo gerbiamas. Slapti senovės garbintojai ir taustotojai į jį tebetraukė slaptomis (naktimis), o kai kuriuo metu net atvirai (XVI a. tikiybėms kovoms Lietuvoje suirutę padarius) Šatrijoje degino ugnį, tam tikromis giesmėmis ir apeigomis minėjo senovės tiki-bą.

XVII ir XVIII a. krikščionybėi žemaičiuose plačiau pasiklidus, bet giliau į žmones dar neįėjus, senovės apeigų ir kitų pramonių žinovai virto pas žmones burtininkais, raganomis ir šaip piktųjų dvasių bei velnių padėjėjais.

Raganomis įskystos moteriškes, plakamos ir kitaip žu-domos, kartais pačios sau kaltę mės, kartais pačios sau kaltę prikišdavo: — Šv. Jono naktį su kibirkštėmis laktėjusios į Šatrijos kalną, tenai su velniais šokusios, jiems savo dušias pardavusios, tuo budu žavėjimo galios įgijusios, visaip kaip paskiau žmonėms kenkusios, jau tai javams brandą atimindamos, jau karvėms pienu nutraukdamos, jau, pagalios, gyvulius ir žmones žudydamos.

Ne viena moteriškė, tamsių žmonių per raganą paskaityta ir įskystoji, teismui nutarus, buvo sudeginta. Neperseniai dar Šatrija buvo taipgi Jauny-tės kapu vadinama. Tatai buvusį milžiną Alcijo moteriš, kuri kartu su savo vyru gynusį žemaičius priešininkams užpuolus. Jai žuvus kovoje, Alcijams pririnkęs pajury pirštine smilčių ir supylęs iš jų Jauterytės kapą.

Nesumelavo

Prieš pusę metų Tamsta pasiskolinai 100 dolerių ir sakei, jog trumpam laikui.

— Bet aš tau nemelavau. Antrą dieną jau tie pinigai buvo išleisti.

Is it an European or a World War?

Is the present war an European war or a world war? Only four countries, including the vanquished Polish state, are involved in the war. All these countries are European nations. It is true that Canada, Australia, New Zealand, and South Africa are also involved, but all these are not independent nations — they are colonies of the British Empire.

Therefore, the present war is in fact only an European war and cannot be called a world war. War mongers, who are anxious to draw our country into the war, erroneously call the present conflict the “second world war”. The United States can and should stay out of this war!

Klaipėdon Neisileidžia Laikraščius Iš Lietuvos.

Klaipėda — Lietuvių bet koks veikimas dabartinėmis sąlygomis yra visiškai neįmanomas. Iš visų pastangų atgauti lietuvių mokyklos ir gimnaziją, bent kol kas, nieko neišėjo. Iš lietuviškų laikraščių taip pat nieko neįleidžiama ir nė vieno Klaipėdoje ėjusio laikraščio neįleistu atsteigti.

Kioskose parduodamas tik pačių vokiečių leidžiamas ‘Lietuviška Caitunga’ ir paskutiniu laiku įsileidžiamas iš Tilžės “Naujasis Tilžės Keleivis”. Norinčiųjų gauti Lietuvos pa-sus Klaipėdos mieste esama apie 6000 žmonių ir dar apie pora tukstančių pačiame krašte. Prie Lietuvos konsulato pa-sų prašančiųjų kasdien susidaro ilgos eilės. Šiaip lietuviai nebepersekiuojami.

20 Kauniškių į Ameriką.

Dvidešimtys kauniškių žydų, kurie iš seniau turėjo leidimus įvažiuoti į Ameriką, dabar ten išvažiuoja.

BIRZAI

Šimtametė Senutė

Kubiliunai. — Šiame kaime gyvena šimtametė senutė Lavanorija Viriniene. Ji dabar jau turi 108 metus amž. Šita senutė yra gimusi dar baudžiavos laikais ir gerai atsimeną 1863 metų lietuvių sukilimą prieš rusus. Dabar ji gyvena Kubiliunų kaime ir yra dar gana stipri, kas sekma-dienį nueina į artimiausią So-ločių bažnyčią, esančią už trijų kilometrų.

J. Tubelio Atminčiai Stipendijos.

Kaunas. — Kooperatinės ir joms artimos organizacijos: “Lietukis”, Kooperacijos Bankas, “Lietuvos Cukrus”, “Maitas”, “Pienocentras”, Lietuvos Baltijos Llyodas, Ekonominė Karių Bendrovė, akc. b-vė “Kooperacija”, “Lietuvos Mui-las”, “Parama”, “Sodyba”, Spaudos Fondas ir a. b. “Vil-gis” vietoje vaikų ant a. a. J. Tubelio kapo suaukojo 9-150 lt. vargšams ir dar 4,5000 litų stipendijoms neturtingiems studentams sušelpiti.

Kaip Atrodys Naujieji Pašto Rumai Palangoje

Naujieji Palangos pašto rumai statomi buvusios progimnazijos sklype. Šiuo metu jau baigiamos sienos, rengiamasi dėti stogą ir langus. Žiemės metu ir pavasarį bus daromi vidaus įrengimai. Pašto rumai bus vasarinės formos, dviejų aukštų ir pastogės su vandentiekiu ir centriniu šildymu.

“Advokatui” Patvirtino Bausmę.

Marijampolės Apyg. Teis-mas buvo nubaudęs Petrą Banišauskų, gyv. Birštono valsč. Budų km., dvejiems metams sunkčių darbų kalėjimo už pasi-vadinimą advokatu ir apgynimą ukininko Kazio Banionio. Apeliaciniai Rumai Banišauskui bausmę patvirtino.

Žinios iš Lietuvos

Atėmė Dvarą iš Kung. Radvilos.

Šiais metais Lietuvoje buvo 47 taip vadinamieji kultūriniai ukiai, bendro ploto 6040 ha. Iš to skaičiaus šią vasarą Žemės ukio ministerija likvidavo 8 “kultūrinus” ukius, bendro ploto 780 ha.

Ukmergės apskrityje kultūrinio ukio laikytojas kunigaikštis Radvila nemokėjo valdžiai mokescių, todėl su juo sutartis nutraukta ir 237 ha žemės plotas bus išparceliuotas.

237 ha nuomuojamos žemės pasibaigus sutartis neprasta ir žemė pavesta išparceliuoti.

Kitų “kultūrinių” ukų dalį žemės nustatyta parduoti, o didesnė dalis taip pat bus iš-parceliuota.

Be to, šiais metais bus visi likviduoti taip vadinami pa-vozdintieji ukiai, kurie buvo įsteigti ant žemės ukio ministerijos išnuomotos žemės.

Neleido Pakelti Kojinių Kainų

Visi kojinių fabrikai buvo kreipęsi į Kainų Tvarytoją, prašydami leisti pakelti kojinių kainas. Kadangi tokiam prašymui patenkinti šiuo metu nėra jokio pagrindo, tai jis buvo atmestas.

“Sandaros” Knygynas Klaipėdoje

“Sandaros” knygynas Klaipėdoje vokiečių policijos kovo mėn. uždarytas ir iki šiol neatidarytas. Daugelis, ėmusių knygų ir šaip prekių skolon, yra nežinia, kur išnykę ir sa-tojų skolas palikę neapmokėtas. Knygyno likvidatoriai dabar turi tas skolas apmokėti.

Čigonų ‘Karas’ Pažaislio Miške.

Baigiantis vasarai iš tolimes niųjų apylinkių į Viliampolę, Kleboniškį ir kitus Kauno prie miesčius pradeda rinktis daugiau čigonų. Čia jie žiemavoja. Besirenkant vienai čigonų grupei iš Rumšiškių apylinkės į Kauną kilo peštynės. Pažaislio miške čigonai smarkiai susiginčijo ir netrukus tarp jų prasidėjo “karas”. Tik po geros valandos tos peštynės buvo nutrauktos. Jos įvyko dėl to, kad viena čigono taboro šeima kiek geriau uždėrbusi nenorėjo pasidalyti pelnu su kitais savo tautiečiais. Per peštynes vienas čigonas buvo smarkiai primuštas.

10 Vagonų Akmens Dariaus-Girėno Paminklui.

Dariaus - Girėno paminklui statyti paruošiamieji darbai jau vykdomi. Šiuo metu akmenčiai paruošia akmenis paminklo statybos darbams. Kadangi paminklas numatytas statyti iš rausvo granito, tai nemaža užtruko laiko, kol tokio akmens parinko reikiama kiekį. Daugiausia paminklui statyti akmens rinkta Vie-vio ir Aukštadvario apylinkėse. Iš ten atvežta 10 vagonų akmenų, kuris šiuo metu akmenčių apdirbamas.

Pašto Įstaigos Švęs Parapijines Šventės.

Iki šio laiko pašto įstaigos parapijinių švenčių nešvėdavo ir dirbdavo, kaip ir kitomis darbo dienomis. Nuo spalio 1 d. vietinės parapijinės šventės ir atleidimų dienomis ty vietų paštų bus švenčiamos ir paš-to įstaigose operacijos bus atliekamos.

Vagies “Patarnavimas”

M. Piliterienė, iš Alytaus, prie vieškeliu laukė autobuso vykti į Onuški. Prie moteriškes prisigretinę nepažįstamas vyriškis, kaip vėliau paaiškėjo, J. Ruseckas, neturįs nei užsiėmimo, nei gyv. vietos, anksčiau jau 7 kartus atkalėjęs už vagystes. Pasisiulė panešėti vieną lagaminą, kurį su daiktais ir pinigais vėliau pavogė. Apyg. Teismas J. Rusecką nubaudė 3 mt. s. d. kalėjimo.

Pietinėje Lietuvoje Baigiama Kasti Bulves.

Šiemet pietinėje Lietuvoje bulviakasis prasidėjo gana anksti. Jau rugsėjo mėn. pradžioje nemaža dalis suvalkų krašte ukininkų kasė savo bulves. Kadangi anksti pasirodė šalnos, tai ir likusieji ukininkai suskato dirbti tuos darbus.

SANDAROS CENTRO VALDYBA IR Pastovios Komisijos

Prezidentas

Petras Pivarunas
1432 Juniata St.,
Pittsburgh, Pa.

Vice-Prezidentas

K. Mereškevičius,
387 Summer Street
Lynn, Mass.

Ekzek. Vice-Prez.

M. Narvidas,
2424 W. 69th St.
Chicago, Ill.

F. Motuzas,

14676 Work Ave.
Detroit, Mich.

V. Alksnis,

262 Wallace St.
New Haven, Conn.

P. Yankus,

9 St. Mark's Road
Dorchester, Mass.

L. J. Savickas,

205 W. Market St.
Scranton, Pa.

Sekretorius

Matas Bieksha,
814 West 33rd St.,
Chicago, Ill.

Iždininkas

D. Pivarunas,
4622 S. Marshfield Ave.
Chicago, Ill.

Kontrolės Komisija:

St. Gegužis,
38 S. Main St., Mahanoy City.
K. Katkevičienė,
2138 W. Coulter St., Chicago.
A. Liepa,
51 Emma St., Binghamto, N.Y.

Istatų Komisija:

Dr. A. Zimontas,
3252 S. Halsted St., Chicago.
S. E. Vitaitis,
8815 — 102 St., Richmond
Hills, L. I., N. Y.
J. Lekys,
7 St. Mark's Rd., Dorchester.

Skundų Komisija

P. Gribenė,
2519 W. 69th St., Chicago.
J. Smaljis,
12000 Jos. Campau Ave.
Hamtramck, Mich.

J. Brazauskas,

1259 E. 79th St. Cleveland, O.

Apšvietos Komisija

A. B. Strimaitis,
G.P.O. Box 127, New York.
Dr. M. J. Vinikas,
3705 - 68th St., Woodside, NY.

J. Arlauskas,

19 Riverside St. Needham,

Jaunuolių Komisija

M. Bernotaitė,
3128 S. Emerald Av., Chicago
B. Gediminas,
5408 S. Kostner Av., Chicago.
E. Vičaitė,
7439 Jeffrey Ave., Chicago.

Turtas virš \$3,500,000.

Atsargos kapitalas - \$250,000.

Dabar Mokame 3 1/2% Už Padėtus Pinigus.
Duodam Paskolas Ant Namų 1 iki 20 mt.

STANDARD
FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASS'N OF CHICAGO

4192 S. ARCHER AVE. Justin Mackewich, Pres.

Tel. LAFayette 4673 — Apskaičiavimus Teikiame Dykai

BRIGHTON PARK CONSTRUCTION CO.

Not Inc.

GENERALIS KONTROKTORIUS IR BUILDERIS

Padedam Pamatus, Porčius, Aptaisom Šonus, Uždedam Stogus ir Atliekam visokį Cemento Darbą.

Darbą Garantuojam — Reikalui Esant ir Finansuojam

P. A. Broderski - 4426 S. California Ave.

CHICAGO, ILL.

